

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA
STEAM LOYIHAVIY FAOLIYATI ORQALI IJODIY
KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISH TAJRIBASI**

Xalilova Barno Toirovna

Pedagogika fanlari falsafa doktori (PhD)

***Annotatsiya.** Mazkur tezisda boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida STEAM loyihaviy faoliyatining ijodiy kompetentlikni rivojlantirishdagi ahamiyati yoritiladi. Loyihaviy faoliyat asosida tashkil etilgan ta'lim jarayonining mazmuni, fanlararo integratsiyaga asoslangan imkoniyatlari hamda amaliy yo'naltirilgan mashg'ulotlarning bo'lajak o'qituvchilarning kreativ fikrlashi va kasbiy tayyorgarligiga ta'siri tahlil qilinadi. STEAM loyihalari orqali ijodiy tashabbus, mustaqil qaror qabul qilish va jamoaviy hamkorlik ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlari asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari boshlang'ich ta'lim uchun ijodkor va innovatsion pedagog kadrlarni tayyorlashda ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.*

***Kalit so'zlar:** STEAM loyihaviy faoliyati, ijodiy kompetentlik, bo'lajak o'qituvchi, boshlang'ich ta'lim, fanlararo integratsiya, loyihaviy ta'lim.*

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayoni ta'lim mazmuni va metodlarining yangilanishini talab etmoqda. O'qituvchining kasbiy tayyorgarligi endilikda faqat nazariy bilimlar bilan cheklanmay, balki ijodiy fikrlash, muammoli vaziyatlarda innovatsion yechimlar topish va o'quvchilarni faol ta'lim jarayoniga jalb eta olish kompetentligini ham o'z ichiga olishi lozim. Shu jihatdan STEAM ta'lim konsepsiyasi asosida tashkil etilgan loyihaviy faoliyat bo'lajak boshlang'ich

sinf o'qituvchilarida ijodiy kompetentlikni rivojlantirishning samarali vositasi sifatida namoyon bo'lmoqda [1].

ASOSIY QISM

Ijodiy kompetentlik bo'lajak o'qituvchining pedagogik vazifalarni yangicha yondashuv asosida hal etish, g'oyalarni amaliy natijaga aylantirish, fanlararo aloqalarni o'rnatish va o'quvchilarning qiziqishini uyg'ota olish qobiliyatlarida ifodalanadi. STEAM loyihaviy faoliyati mazkur kompetentlikni shakllantirishda muhim pedagogik mexanizm bo'lib, fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika elementlarini yagona loyiha doirasida uyg'unlashtiradi. Bu jarayon bo'lajak o'qituvchilarda tizimli va kreativ tafakkurni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlashda STEAM loyihaviy faoliyatining asosiy ustunligi uning amaliy yo'naltirilganligida namoyon bo'ladi. Talabalar loyihalar ustida ishlash jarayonida real ta'lim muammolarini aniqlaydi, ularni tahlil qiladi va fanlararo bilimlar asosida yechimlar ishlab chiqadi. Ushbu tajriba bo'lajak o'qituvchilarning nazariy bilimlarini amaliyot bilan bog'lashiga, ijodiy tashabbus ko'rsatishiga va mustaqil qaror qabul qilishiga imkon yaratadi.

STEAM loyihaviy faoliyati jarayonida talabalar jamoaviy ishlash ko'nikmalarini ham rivojlantiradilar. Guruhda loyiha yaratish, vazifalarni taqsimlash, fikr almashish va yakuniy natijani birgalikda taqdim etish bo'lajak o'qituvchilarda hamkorlik, muloqot madaniyati va ijtimoiy mas'uliyatni shakllantiradi. Bu esa ijodiy kompetentlikning muhim tarkibiy qismi bo'lib, kelajakdagi pedagogik faoliyatda jamoa bilan samarali ishlashga zamin yaratadi [2].

STEAM loyihaviy faoliyati asosida tashkil etilgan mashg'ulotlarda dizayn va san'at elementlarining qo'llanilishi talabalar ijodiy tafakkurini yanada faollashtiradi. Loyiha mahsulotini estetik jihatdan mukammal yaratishga intilish bo'lajak o'qituvchilarda badiiy did va tasavvur kengligini

rivojlantiradi. Shu bilan birga, texnologik va muhandislik yondashuvlar orqali talabalar muammolarga texnik va mantiqiy nuqtai nazardan qarashni o'rganadilar.

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash tajribasi shuni ko'rsatadiki, STEAM loyihaviy faoliyati ta'lim jarayonida talabalarning motivatsiyasini oshiradi. Loyiha natijasining amaliy ahamiyatga ega bo'lishi, uni namoyish etish va baholash jarayonlari talabalarda o'z faoliyatiga nisbatan mas'uliyat va qiziqishni kuchaytiradi. Bu esa ijodiy kompetentlikni barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi [3].

Shuningdek, loyihaviy faoliyat yakunida refleksiya jarayonining tashkil etilishi bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy o'sishida muhim rol o'ynaydi. Talabalar o'z ishini tahlil qilish, yutuq va kamchiliklarini aniqlash hamda kelgusidagi faoliyatini rejalashtirish orqali ijodiy fikrlashni yanada chuqurlashtiradilar. Refleksiya jarayoni ijodiy kompetentlikni ongli ravishda shakllantirishga imkon beradi.

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlashda STEAM loyihaviy faoliyati orqali ijodiy kompetentlikni rivojlantirish tajribasi yuqori pedagogik samaradorlikka ega. Fanlararo integratsiya, amaliy yo'naltirilgan loyiha ishlari, jamoaviy hamkorlik va refleksiv yondashuv bo'lajak o'qituvchilarning ijodiy salohiyatini oshirib, ularni zamonaviy ta'lim talablariga mos, innovatsion va ijodkor pedagoglar sifatida tayyorlashga xizmat qiladi. Ushbu tajriba boshlang'ich ta'lim sifatini oshirish va pedagog kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

STEAM loyihaviy faoliyatini boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayoniga joriy etishda ta'lim mazmunining moslashtirilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Loyiha mavzulari bo'lajak o'qituvchilarning kelajakdagi kasbiy faoliyati bilan bevosita bog'liq bo'lishi, ya'ni boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun mo'ljallangan dars ishlanmalari, didaktik materiallar va integratsiyalashgan mashg'ulotlar yaratishga yo'naltirilishi zarur. Bunday

yondashuv talabalarni real pedagogik vaziyatlarga tayyorlab, ijodiy kompetentlikning amaliy jihatlarini chuqurroq o'zlashtirishiga imkon yaratadi [4].

XULOSA VA MUNOZARA

STEAM loyihaviy faoliyati boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida ijodiy kompetentlikni rivojlantirishning samarali pedagogik vositasi hisoblanadi. Fanlararo integratsiya va amaliy yo'naltirilgan loyiha ishlari bo'lajak o'qituvchilarning kreativ fikrlashini, mustaqil va innovatsion qarorlar qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Jamoaviy hamkorlik va refleksiya jarayonlarining uyg'unligi esa ularning kasbiy o'sishini ta'minlaydi. Natijada STEAM loyihaviy faoliyatidan foydalanish zamonaviy boshlang'ich ta'lim uchun raqobatbardosh va ijodkor pedagoglarni tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Muslimov N.A., Usmonboyeva M.H., Sayfurov D.M. Kasbiy kompetentlik asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2017. – 256 b.
2. Yo'ldoshev J.G., Yo'ldosheva G.Yu. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2019. – 184 b.
3. Xodjayev B.X. Oliy ta'limda kompetensiyaviy yondashuv. – Toshkent: Fan, 2020. – 198 b.
4. Bybee R.W. The Case for STEM Education: Challenges and Opportunities. – Arlington: NSTA Press, 2013. – 144 p.